

občutljivega srca in je znal pridobiti srca svojih učencev v kratkem času. Radi njegovih zaslug na učnem polju mu je podelil presvetli cesar zlati križec za zasluge. Ranjki je bil blag značaj in dober prijatelj; za narod in narodna društva daroval je svoj čas in denar; zato je umrl po navadi narodnih delavcev — revež. Svojo družino je presrečno ljubil in še na smrtni postelji je priporočal, naj prijatelji podelijo njegovi družini, kar so namenili njemu za vence in trakove. Tako se je tudi zgodilo in darovi so bili toliko obilnejši. Okoli mrtvaškega voza ni bilo vencev (razven 3), a sprevod je bil krasen in mnogoštevilčen ter je kazal, kako visoko je bil čislán mož-šolnik po volji božji. Svojo bolezen (sušico) prenašal je jako udano in je umrl, kakor je živel, — veren kristijan. Naj v miru počiva blagi pokojnik in spomin na njegova dela naj sveti naslednikom kot luč pri delu v šoli in zunaj nje.

»Soča«.

Preširnova podoba. Olnato podobo vélikega pesnika našega dr. Fr. Preširna, katere je narod naš doslej jako pogrešal, naslikal je g. *Srečko Magolič* v Ljubljani ter nam jo te dni poslal na ogled. Portret je posnet po izvorniku *Kurza pl. Goldensteina*, kateri je leta 1850. Preširna po spominu naslikal in sliko prodal gosp. Franu Potočniku, prijatelju Preširnovega, sedaj v pokoji živočemu c. kr. stavbnemu svetovalcu v Ljubljani. Sedaj je lastnik te slike prof. Fran Levec. Magoličeva slika je prav lepo delo. Ne bomo obširneje opisavali te podobe, temveč opozarjamo le slovensko inteligencijo, posebno pa slavne čitalnice in bralna društva, naj pridno posežejo po nji; kajti v nobenem narodnem društvu, v nobenem stanovanju odlične imovite narodne obitelji ne bi se smela pogrešati podoba največjega pesnika našega. — Podoba se dobiva v treh veličinah, in sicer: v prirodni veličini po 35 gld., v dveh tretjinah prirodne veličine po 25 gld., in v jedni tretjini po 15 gld. v krasnem okvirju in po tuine prosta pri izdelovalci v *Gradaških ulicah* šte. 16 v Ljubljani. Naroča se najlože po poštni nakaznici, ali pa se slika pošilja z dovoljenjem naročnikovim tudi proti poštnemu povzetju.

Ivan Trnski nam je poslal naslednje pismo:

»Slavnomu uredničtvu Ljubljanskoga »Zvona«.

Liepa hvala na uvrstaju Starčeva pisma o mojej svečanosti u 6. broj »Zvona« i liepa hvala, što mi je slavno uredničtvo dva primjerka toga broja, jedan u Zagreb, a drugi v Kamnik, gdje sada boravim, dostaviti izvolilo.

Dični me Slovenci odlikovahu svojom pažnjom za mladih ljeta, kao i sada na kraju mojega vieka, Slovenka je bila moja nezaboravljena pokojna druga, možete mi vjerovati, da sam svih Slovenaca i slavnoga uredničtva

iskreni štovalec i prijatelj

Ivan Trnski.«

U Kamniku 10. junija 1887.

Gledališki oder v Rudolfovem. Ni nas sicer misel ponavljati in premlevati že tako priznane resnice, kako važno je gledališče vsakemu narodu, vendar si ne moremo kaj, da ne bi rekli, da je gledališče, če le kje, gotovo v manjših krajih (in tu sém nam je prištevati tudi naša mala mesta po deželi) jako potreben zavod. Po kmetih nima človek ónih duh razvedrujočih, srce pobjažujočih prilik, kakor po velicih mestih. Tam je človek celó v zadregi kateri duševni užitek naj si privoči danes, kateri jutri; na izbor ima deklamatoričnih, muzikaličnih, govorniških in drugih produkcij. Vsak teh duševnih užtkov pak bistri um, blaži srce, seveda če izvirajo iz čistega studenca. Malomeščanu je ta dušna paša zaprta. V jednoličnem teku odvija se mu nit življenja, vedno isti opravki, isti pogovori, isti dolgočasni obrazi. Če se mu ponudi kdaj prilika, udeležiti se kacega pevskega večera, šteje tak dan med praznike; saj je vendar človeku vcepljena v dnu srca potreba, stopiti kdaj čez trde in njegov duh

k tlom tlačeče ojnice vsakdanjega življenja. Olajšanega se čuti, če mu je mogoče razvedriti se po težavnih poslih dolgega dne v družbi, kjer pozablja težo, ki mu jo je prisodila neizprosna usoda. Ako je ta družba izobraževalna in poblaževalna, vzpodbuditi mora njegov duh in vneti njegovo srce. Tega pač ne more skoraj kateri zavod v toliki meri, kakor gledališče.

A za nas Slovence ima gledališče še drugo dosti večjo važnost, kajti najboljša in najizdatnejša šola je za probujenje in gojenje narodne zavesti — in kar je še več, narodne značajnosti. Dobro vemo, da nam marsikdo ne pritrdi in da se celó temu in ónemu zamrzi, če rečemo, da imamo o narodni zavesti med preprostim národom preoptimistične nazore. Res, da store časopisi, kolikor morejo; toda tudi le toliko, kolikor morejo. Da črnijo, psujejo in z blatom ometajo politične nasprotnike, to ni najboljši način, po katerem se vzbuja prava narodna zavest. Ljubezen do národa je tudi ljubezen, in mora biti torej plemenit čut, ki ima svoje korenine v dnu človeškega srca. Samó suhi politični raisonnement ne more podžigati óne požrtvovalnosti, ki jo občudujemo pri klasičnih in drugih kulturnih národih. Prava sveta in čista ljubezen boji naše geslo Gledališče pak je ustvarjeno, kakor nalašč za to, da jo vnema in dalje goji. Gledališče naj kaže blage značaje ter naj s tem vnema, čisti, požlahtnuje z marsikatero nepristnostjo pomešani národni značaj. Poblazujmo srca svojih rojakov s tem, da jim kažemo plemenite značaje, in dosegli bomo več, nego smo nameravali, kajti blag človek je tudi značajan v národnem oziru, in le blag, a drug nobeden.

S tega stališča je osnova vsacega bodisi še tako majhnega gledališkega odra velika pridobitev za národno stvar; zato smo z veseljem pozdravljali vest, da si je čitalnica v Rudolfovem osnovala lep in velik oder; s tem je storila v dopolnilo svojega »Narodnega doma« zopet važen korak dalje. Kdor ni v našem materialnem času izgubil še vsega veselja do idealnih naporov, moral je radosten opazovati, kako so vsi stanovi novomeški vsak po svoji moči pripomogli, da se zvrši, kar se je nameravalo že pri osnovi doljnjskega »Narodnega doma«. Že ko so delali načrt zánj, mislili so na to, da bode v krasni veliki dvorani stal gledališki oder, in po tem načrtu je bilo poslopje tudi v istini zidano. A zaradi neugodnih gmotnih razmer so morali pozneje to misel opustiti in v dvorani celó tu in tam kaj prezidati, da ne bi za gledališče prirejeno zidovje obiskovalca vedno spominjalo, česa mu manjka. Toda želja po gledaliških predstavah je bila tolika, da so za dramatiko vneti gospodje in dame, njim na čelu g. *Kalčič* starejši, igrali navzlic vsem oviram ter si v neprikladnih spodnjih prostorih pomagali, kakor so vedeli in znali.

Več let so diletantje navdušeno gojili dramatično umetnost; a pri obilih težavah, ki so se stavile gledališkemu delovanju na pot, opešati so morale najčilejše moči. Predstave so poenjale, dokler ni lanski čitalniški odbor napel vseh sil, da jih oživi znova. Odstopajoč je izročil pričeto delo letošnjemu odboru, ki je v kratkem času izpolnil vsaj jeden del svoje naloge, kajti brez razločka stanov so pokladali Novomeščanje svoje doneske na domovinski žrtvenik in tudi s kmetov in s tujega so dohajale manjše in večje svote. Nestrpno je pričakovalo občinstvo prve predstave; ko pak se je približal napovedani dan, bil je že dolgo pred početkom zaseden in zastavljen zadnji prostorček v dvorani, mnogi so se morali zadovoljiti v bralni sobi pred dvorano. Še večja je bila gueča pri drugi predstavi, kar je najboljši dokaz, kako rado zahaja občinstvo k igrokazom.

Seveda pak je bilo res dovršeno igranje naših diletantov najizdatnejša vada za toliko udeležbo. Že pri prvih dveh predstavah je to osobje dokazalo, da bode tudi težki igrani kos. Med damami, ki so se takoj pri prvem nastopa občinstvu prikupile v dno srca, omenjamo le gospo *Schulzevo*, izurjeno igralko od prejšnjih predstav, gospodično

Amalijo Razpetovo, očarovalno ljubimko, gospodične *Leopoldino Kovačičovo*, *Elo Kastelcovo*, *Tonico Peiničovo*, ki so zvršile svoje vloge prav po mojesterski; in ako bodo gospodje: *Jenič*, *Pleničar*, *Žužek*, *Česnik*, *Virant* in drugi dosedanji igralci posvečevali svoje izborne moči gledališkemu odru, prepričani smo, da postane novomeška čitalnica kmalu jedna prvih v deželi. O neugodnem poletnem času so predstave pojenjale, a kakor čujemo izza kulis, vežbajo in urijo se naši diletantje prav pridno za predstave jeseni in po zimi, kajti ne marajo se zadovoljevati s tem, kar so že dosegli, ampak napredovati hočejo od predstave do predstave. Mi pak jim kličemo radostni: le tako dalje v prosepah svete domače stvarí!

* * *

»**Pedagogiško društvo**« v Krškem je ravnokar izdalo in založilo „*Pedagogiški letnik*“, obsejajoč „*Občno vzgojeslovje*“ (po dr. Jos. Michu poslovenil Fr. Gabršek), „*Pouk o črtčjih*“ s podobami, II. del (Jos. Bezljaj) in *razne pedagogično-didaktične spise*. Cena knjigi je za neude 1 gld. 40 kr. (po pošti 5 kr. več).

Poleg tega so se izdali posebni odtiski „*Občnega vzgojeslovja*“ (cena 80 kr.) in „*Pouka o črtčjih*“ (cena 30 kr.); po pošti 5 kr. več.

Ker so te knjige prve v tej stroki, nadejati se je obile naročbe. — Denar naj se pošilja odboru „*Pedagogiškega društva*“ v Krškem.

Dve doslej neznaní knjigi. V neki izvorni pergamentni listini iz 1484. leta, katero sem meseca maja 1887. leta prepisal, našel sem naslednji dve knjigi omenjeni: »*Librum sermonum de tempore hiemali et estivali in papiro in carta arcali Thome de Haselbach*; item *librum sermonum de Sanctis dicti Thome de Haselbach in carta arcali*.« Torej je neki duhovnik iz Leskovca na Kranjskem, z imenom *Tomaž*, te dve knjigi spisal in izdal že v srednjem veku. Fr. Šumi.

Prenos Kopitarjevih kostij. Ker se je čulo, da mestna občina dunajska opusti dozdanje pokopališče Sv. Marka (St. Marxer Friedhof), nasvetoval je prof. Levec pred blizu dvema letoma, naj »*Matica Slovenska*« poskrbi za to, da se umrjoči ostaní Kopitarjevi prenesó v Ljubljano. Matičin odbor je v ta namen izvolil poseben odsek, da bi stvar pretehtal na vse strani. Ta odsek se je pozneje pomnožil z zastopniki mestne občine ljubljanske in deželnega odbora kranjskega ter stopil v dogovor z g. *Ivan Navratilom* na Dunaji, ki ja jako radovoljno in točno pri ondotnem mestnem magistratu dognal vse, kar je bilo treba o tej stvari. Ker je pa odsek pozneje zvedel, da misli mestna občina dunajska umrjoče ostanke Kopitarjeve na svoje troške prenesti na ondotno osrednje pokopališče ter jih pokopati na posebnem mestu, odločenem »*slavnim umrlim*«, sklenil je odsek v zadnji seji z večino glasov, da Kopitarjevih kostij ni prenašati v Ljubljano, in sicer zategadelj ne, ker je za vélikega učenjaka gotovo častneje, ako bode pokopan v izbrani družbi slavnih mož na Dunaji, kjer je kot glavni zastopnik slovanske učenosti prebil dolgo vrsto let življenja svojega. Odsek je naprosil tudi g. Navratila, naj se blagoizvoli pobrniti za to, da se na novem pokopališču na Kopitarjevem grobu napiše zgodovinsko imenitna nagrobница z njegovega nagrobnega kamena, a da se spomenik sam, katerega so mu po trudu prof. Fessla postavili čestitelji Kopitarjevi, prenese na Kranjsko in morebiti shrani v deželnem muzeji.

Nove muzikalije slovenske. 1. *Cantus sacri in solemnitate Corporis Christi* tam in expositione, quam in processione servientes ad IV. voces inaequales composuit *Iz. Hladnik*. Op. 7. Sumptibus auctoris. Pr. 80 cr. Typis J. Blasnik. Labaci. 1887. Prodaja katoliška bukvarna.

Ta lepi zvezek obseza zastopane skladbe za praznik presv. Rešnjega Telesa: 1. *Graduale*, 2. *Ofertorij*, 3. *Pange lingua*, 4. *Himna »Sacris solemnibus*«, 5. *»Verbum super-*